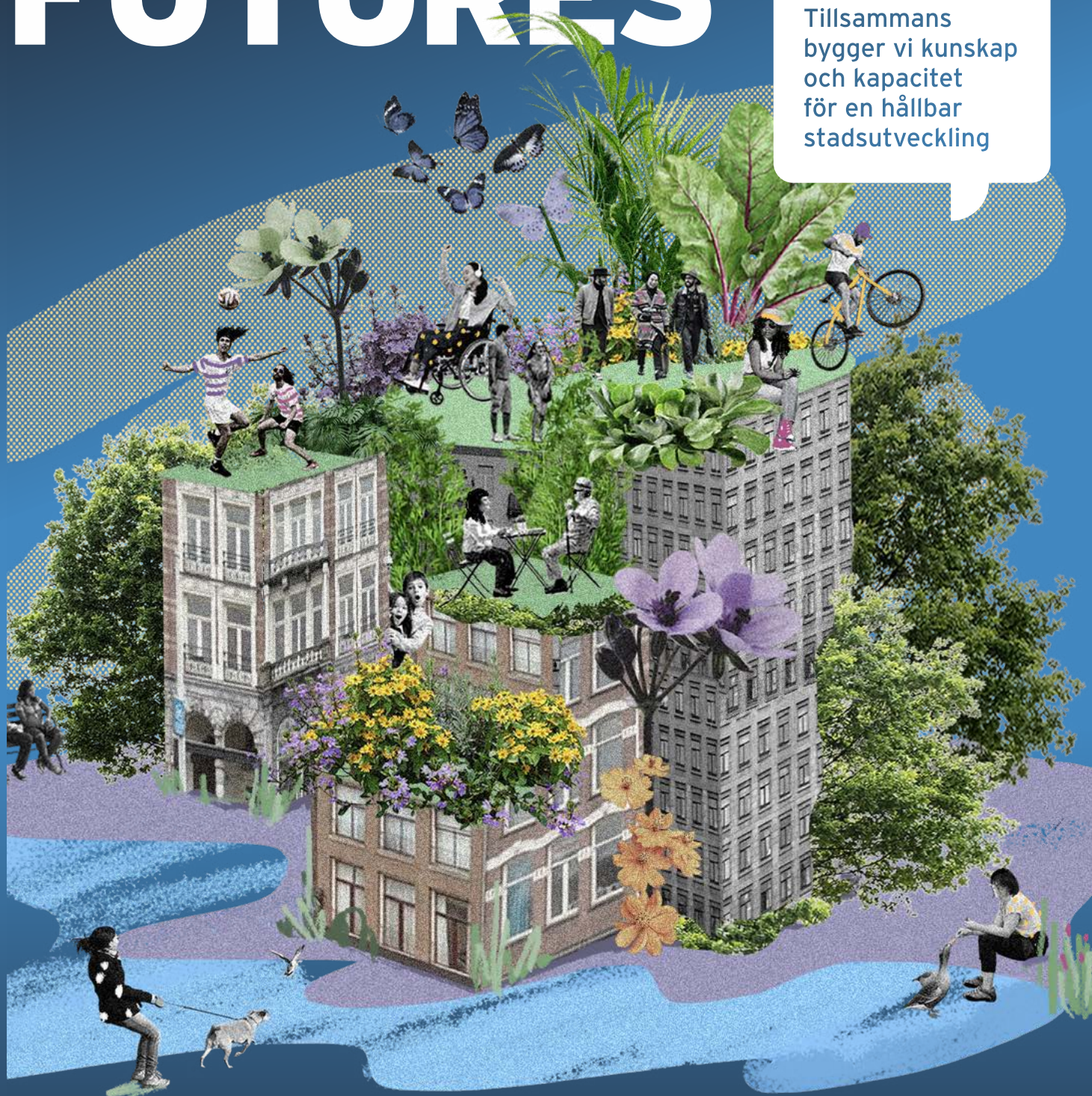

ETT MAGASIN OM UTVECKLINGEN AV HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

URBAN FUTURES

Praktik möter forskning

Tillsammans
bygger vi kunskap
och kapacitet
för en hållbar
stadsutveckling

Hur styr vi en hållbar
klimatomställning?

Konstnärliga processer
som möjliggörare

Handlingskraft för
överkomliga bostäder

Urban
Futures

INNEHÅLL

En arena för hållbar
stadsutveckling | 3

TEMASIDOR

**Konst och kultur i
stadsutveckling** | 6

**Samhällets
klimatanpassning** | 10

**Inkluderande boende-
och livsmiljöer** | 14

**Organisering för
klimatomställning** | 18

**Samskapa för
förändring** | 24

Urban stationssamhällen | 30

Urban Futures i siffror | 32

Urban Lunch-time | 34

Projektlista | 36

Framåtblick | 38

Ett magasin om Urban Futures

Sedan starten 2020 har Urban Futures - Centrum för hållbar stadsutveckling samlat forskning och praktik i ett starkt partnerskap för samskapande kring hållbar stadsutveckling. I det här magasinet delar vi kunskap och lärdomar från vårt gemensamma arbete så här långt.

Stadsutveckling rymmer många frågor och dimensioner. I magasinet lyfter vi de områden som Urban Futures fokuserar på genom olika temasidor.

Här kan du läsa om vikten av att arbeta med konst och kultur som en del av stadsutvecklingen. Konstnärliga processer bidrar med nya perspektiv, men är ännu inte en självklar del av planeringen.

Vi fördjupar oss i hur klimatomställningen kan ledas och organiseras. Hur kan offentliga organisationers handlingskraft stärkas för att genomföra den stora omställning som krävs? I takt med att klimatet förändras behöver vi anpassa våra städer och samhällen. Klimatanpassning har samtidigt

potential att vara transformativ och hantera flera samhällsutmaningar parallellt.

Du får även ta del av hur våra gemensamma boende- och livsmiljöer kan utvecklas. Som en del i det behöver den kommunala handlingskraften stärkas för att skapa överkomliga bostäder för alla.

I ett magasin ryms inte allt men här får du en inblick i vad Urban Futures gör - den kunskap som utvecklats och de lärdomar som dragits i samskapande mellan forskning och praktik.

Vi hoppas att du hittar något som berör dig och ditt sammanhang, och som du kan ta vidare i omställningen av våra städer och samhällen.

Trevlig läsning!

FOTO: NINA SILOW, WEXSUS

**Urban
Futures**

Postadress:
Urban Futures
Wexus
Göteborgs universitet
Box 170, 405 30 Göteborg

Besöksadress:
Urban Futures
Aschebergsgatan 44,
Göteborg

Webbadress:
urbanfutures.se

Följ oss på LinkedIn:
@Urban Futures

Urban Futures
Ett magasin om utvecklingen av hållbara städer och samhällen har producerats av Urban Futures kansli våren 2026. Urban Futures är en verksamhet vid Wexus, Göteborgs universitet.

Texter och innehåll:
Framtaget av Kerstin Hemström, Sanna Isemo, Sara Pettersson och Jenny Sjödin med stöd av projektledare och representanter från de tematiska spåren.
Illustrationer: Biba Sehic Jelusic
Layout: Newsroom
Tryck: Stibo

Urban Futures

GÖTEBORGS
REGIONEN

En arena för hållbar stadsutveckling

Urban Futures – Centrum för hållbar stadsutveckling är en arena för samskapande mellan forskning och praktik. Vi arbetar med komplexa samhällsutmaningar utifrån olika perspektiv. Tillsammans bygger vi kunskap och kapacitet för hållbar omställning av städer och samhällen.

Sammanflätade utmaningar i våra städer

Städer spelar en avgörande roll i omställningen till ett mer hållbart samhälle. Det är här många av vår tids stora samhällsutmaningar blir tydliga, men också där möjligheterna till förändring är stora. Sammanlänkade kriser som klimatförändringar, ökad ojämlikhet och intressekonflikter kring markanvändning ställer nya och ofta motstridiga krav på hur våra städer förvaltas, planeras och utvecklas.

Många av dagens stadsutvecklingsfrågor, som klimatanpassning, bostadsförsörjning och transportplanering, är sammanflätade och omöjliga att lösa inom en enskild sektor, organisation eller disciplin. Städer och samhällen är dessutom under ständig förändring och beroende av sitt lokala sammanhang. För att ta oss an utmaningarna behövs utvecklade arbetssätt där olika perspektiv och kunskaper kan mötas.

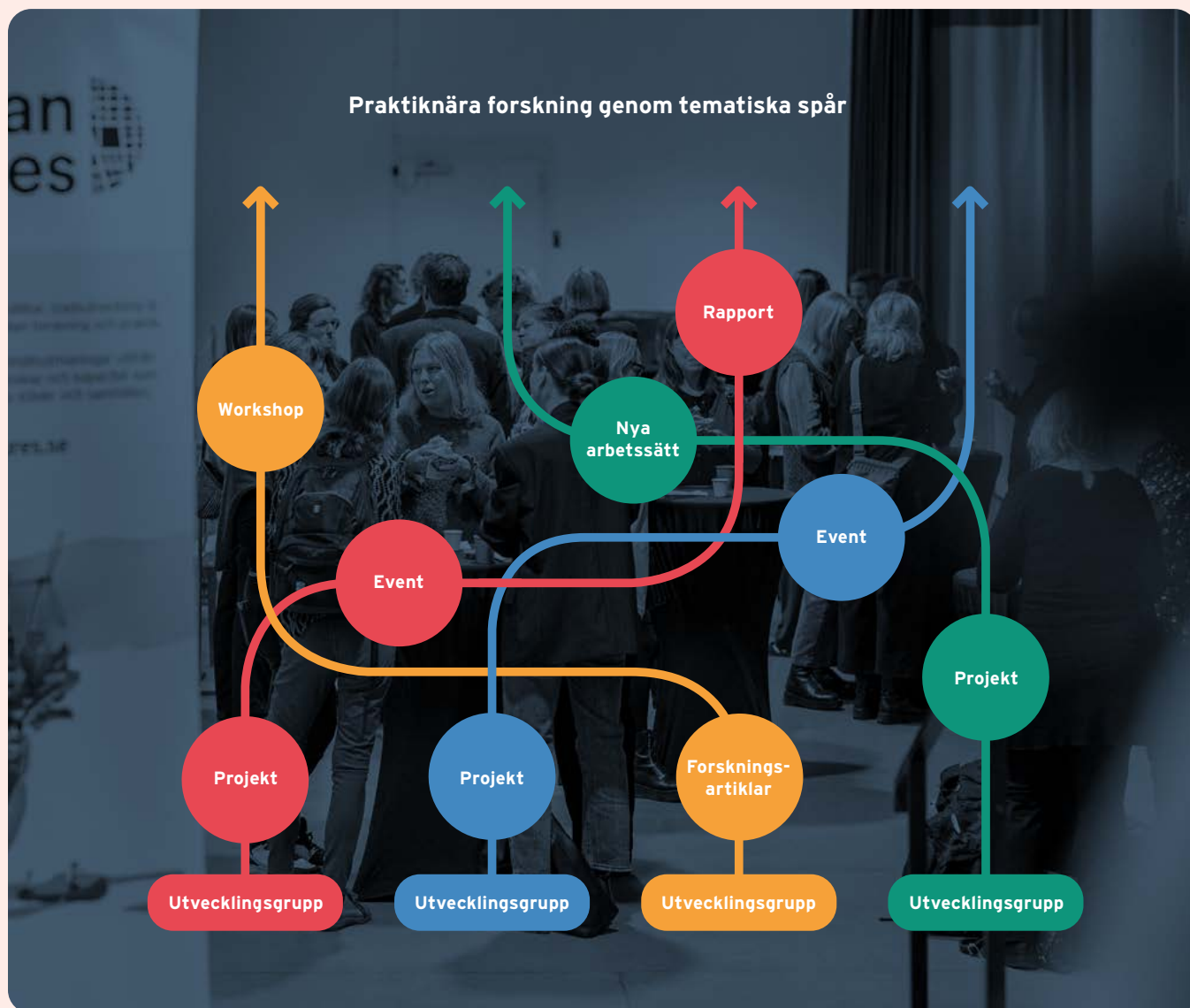
Partnerskapet

Urban Futures initierades för att hantera dessa komplexa samhällsutmaningar. Bakgrunden finns i forskningscentrumet Mistra Urban Futures som bedrevs 2010–2019. Lärdomarna från den tiden förvaltas och vidareutvecklas i den nya verksamheten.

Sedan 2020 drivs Urban Futures av ett partnerskap mellan åtta organisationer som företräder akademi, forskningsinstitut och offentlig sektor i Västsverige. Vilka som ingår ser du i illustrationen ovan.

Vårt kansli är en del av Wexsus, Västsveriges nexus för hållbar utveckling.

Samskapande i gränsrummen mellan forskning och praktik

Genom samskapande samlar Urban Futures personer från forskning och praktik som vill och behöver arbeta med komplexa samhällsutmaningar tillsammans. Här möts erfarenheter från offentlig sektor på lokal, regional och statlig nivå med forskning från olika discipliner. I mötet kopplas lokala insikter till större sammanhang och praktisk erfarenhet till vetenskaplig kunskap, vilket ger djupare förståelse. Partnerskapet möjliggör även långsiktigt arbete bortom enskilda projekt.

Urban Futures bidrag

Urban Futures arbetar för en hållbar stads-
utveckling genom fyra olika tematiska spår:

- Inkluderande boende- och livsmiljöer
- Konst och kultur i stadsutveckling
- Organisering för klimatomställning
- Samhällets klimatanpassning

Spåren gör det möjligt för deltagarna att ta sig an utmaningarna utanför sina ordinarie organisationer, och arbeta utforskande och samskapande i nya konstellationer. För varje spår finns en ut-

vecklingsgrupp som samlar olika experter från parterna. Spåren pågår parallellt och bedrivs utan extern finansiering. Spåren är inte statiska, utan följer samhällsutvecklingen och förändras över tid.

Med koppling till spåren bedrivs externt finansierade forsknings- och utvecklingsprojekt med syfte att fördjupa kunskap och utveckla kapacitet kring prioriterade utmaningar. I de gränsrum som skapas genom spåren kan forskningsfrågor och ny kunskap få näring och utvecklas nära praktiken - där behoven finns, beslut fattas och förändring sker.

Urban Futures parter ingår i styr- och samordnargrupp. Genom gemensamma möten, strategidagar och studiebesök främjar Urban Futures gemensamt lärande. Genom åren har det bland annat genomförts studiebesök i Tynnered och Gamlestaden.

FOTO: URBAN FUTURES

Konst & Kultur i stads- utveckling

I forskning om stadsutveckling lyfts konstnärliga perspektiv fram som ett sätt att förstå platser, synliggöra olika erfarenheter och öppna för nya former av dialog om stadens framtid. Kulturens roll i planering väcker också frågor om makt, delaktighet och vilka berättelser som formar det offentliga rummet. Konst och kultur bidrar till mer attraktiva och inkluderande stadsmiljöer, där människor både får ta plats och vill leva.

Bild ovan: Studiebesök med Dynamo Väst på Drakparken Biskopsgården 2024. Platsen har designats och byggts tillsammans med ungdomar i området.

FOTO: URBAN FUTURES

Urban Futures parter såg behovet av att stärka konstens och kulturens roll i stadsutvecklingen. Nya sätt att förstå och forma stadens livsmiljöer med hjälp av konstnärliga metoder, kulturdrivna initiativ och tvärdisciplinära samarbeten behöver bli en större del av planeringsprocessen. Men det saknades ett forum där forskning och praktik kunde mötas kring sådana frågor. Det är bakgrunden till Urban Futures spår *Konst och kultur i stadsutveckling*.

Gestaltad livsmiljö och New European Bauhaus

Det svenska politikområdet Gestaltad livsmiljö och EU-initiativet New European Bauhaus (NEB) blev utgångspunkt för arbetet inom spåret. NEB är en satsning som förenar hållbarhet, estetik och inkludering för att skapa attraktiva, klimatsmarta och socialt rättvisa livsmiljöer. Förstudien *Gestaltad livsmiljö - vad är det? Teori blir praktik* utvecklades för att hjälpa kommuner med den praktiska tolkningen av politikområdet.

Genom nya samarbeten har Urban Futures utvidgat kontakterna med lokala,

"Urban Futures ökar möjligheten för forskning och praktik att mötas så att väl underbyggd kunskap om hållbar omställning kan omsättas i handling. Spåret *Konst och kultur i stadsutveckling* stärker parternas insikt i hur kulturdrivna initiativ och konstnärliga processer bidrar till samhällets resiliens. Erfarenheterna sprids i såväl externa som interna nätverk så att fler kan ta del av den kunskap som vunnits."

Barbara Ekström, Utvecklingsledare Kultur, Göteborgs Stad

nationella och internationella aktörer som verkar inom Gestaltad livsmiljö och NEB. Ett exempel är det regionala nätverket NEB West Sweden och dess föregångare nätverket Dynamo Väst, som bland annat används för att sprida kunskap.

Konstnärliga processer som möjliggörare

I stadsomvandlingen kan uppskattade mötesplatser och byggnader prioriteras bort för att ge plats åt något annat. I en stad som är i ständig förändring kan det därför vara viktigt att arbeta med minnesprocesser. Ett exempel är när Artisten i Göteborg revs för att lämna plats åt Konstnärliga fakultetens nya byggnad.

I ett projekt testades gestaltande processer för att föra över kunskap, berättelser och rumsliga fragment in i framtidens nya byggnad. Minnesprocessen involverade en mängd aktörer och generationsöverskridande möten. Projektet presenterades på ett Urban Lunch-time och i en bok; *En både genom tiden*.

Trots att städer har en mångfald av ljud som påverkar invånarna är ljud och musik ovanliga verktyg i stadsutveckling. Det tog projektet *Future Soundscapes* fasta på och bjöd in invånare att samproducera ljudlandskap runt Lindholmen i Göteborg.

Där fick de utforska historiska, samtida och önskade framtida ljud med hjälp av digitala verktyg. Unga och äldre bidrog på samma villkor och skapade tillsammans.

Resultatet blev bland annat en konsert på Vetenskapsfestivalen.

På Fengersfors bruk i Åmål användes projektet Healing Heritage för att undersöka hur nya sätt att hantera förorenad mark kan bidra till lokal platsutveckling. Konstnärer, naturvetenskapliga forskare och arkitekter arbetade tillsammans för att utveckla metoder som renar, bevarar och tillgängliggör kulturhistorisk miljö samtidigt som de skapar nya offentliga rum på landsbygden.

I samarbetsprocessen fördjupades kunskapen om platsens markförhållanden, något som bland annat gestaltades genom keramikkonstverk vid Fengersfors bruk. Här var samverkan både ett mål i sig och som något som genererade resultat.

Att prototypa ett samhälle

Städers och samhällens utveckling tar tid och processen är fylld av målkonflikter. Dessutom kan det vara svårt att omsätta abstrakta visioner till hållbar utveckling. Vid sådana tillfällen behöver vi våga testa oss fram under resans gång.

Ett sätt att gå från ord till handling är att jobba med prototyper innan vi implementerar i full skala i stadsmiljön. Det diskuterades under Frihamsdagarna i Göteborg 2023, där många olika aktörer deltog, från forskare till civilsamhälle. Samtalen handlade bland annat om vilka spelregler som finns och hur det är möjligt att skala upp arbetet med prototyper.

1) Ett resultat från projektet Healing Heritage var en skulpturpromenad genom ett tidigare otillgängligt ödemarksområde.
FOTO: YLVA FRID

2) Samtal på Frihamsdagarna 2025 "Så kan konsten vara en förändrande kraft för hållbar stadsutveckling".
FOTO: GUNNAR JÖNSSON

Gå på djupet!

- En båge genom tiden – Ritualer kring en Göteborgshistoria
- Healing Heritage – Remediation of polluted landscapes and rural public space
- Urban Futures på Frihamsdagarna – Om konstens och kulturens centrala roll för hållbar stadsutveckling
- Future Soundscapes: Sound as method for urban future visioning
- Framtidens stationsmiljöer – från platser att lämna till platser att vara

Läs mer på urbanfutures.se/magasin

Två år senare aktualiserades temat på nytt. Då med bland annat en byggworkshop samt ett öppet samtal om hur konsten kan vara en förändrande kraft i stadsutveckling, något som engagerade många.

Temat "prototypande" har varit grund för flera projektidéer. Urban Futures var bland annat med i bildandet av Omställningslabbet med den marina kolonilotten i Frihamnen. Inom spåret utvecklades också *Framtidens stationsmiljöer – från platser att lämna till platser att vara*. Det var ett tvärasektoriellt projekt som genomfördes i Nol och involverade invånare, forskare och tjänstepersoner. Där arbetade de med framsyn och skapade bland annat en framtidsprototyp.

Ett annat projekt är det framtidsinriktade *Bortom Dystopierna* vilket också blev en utställning som turnerat i Göteborgsregionen. Med kreativa metoder och fotfäste i år 2053 visar den hur vi lyckades gå från fossilberoende till ett hållbart samhälle och vad det inneburit för invånarna.

Deltagarna i byggworkshopen utforskar hållbart byggande genom gemensamt görande, prototypande och platsskapande. FOTO: GUNNAR JÖNSSON

Bortom Dystopierna Göteborgsregionen är en spekulativ framtidsutställning som berättar om hur ett möjligt klimatneutralt framtida Sverige kan se ut. FOTO: PATRIK ERIKSSON, RISE

Att värdera det ovärderliga

Konst och kultur handlar ofta om kvaliteter som bidrar till att människor gärna vill vistas i ett område eller stad. Samtidigt riskerar de att missas i stadsutvecklingsprocessen eftersom kulturella och sociala aspekter ofta är svåra att fånga och mäta. Det har givit upphov till flera projektidéer om hur de bättre skulle kunna integreras i arbetet. Här är två projekt som pågår:

- **Visualisering av kulturvärden inom stadsplanering i en digital tvilling** syftar till att ta fram och pröva nya visualiseringskoncept för att synliggöra och integrera kulturvärden i stadsplaneringsprocesser - och länka dessa värden till digitala tvillingar. Förväntningen är att bana väg för en arbetsmetod som kan användas i tidiga planeringsskeden. Resultat presenteras under 2027.
- **Habitat Values** tar utgångspunkt i att ett så kallat "habitatvärde", befintliga kvaliteter på en plats, endast kan förvaltas och förädlas i samskapande med invånarna. Projektet ska bidra till utveckling av ett ramverk och ett nytt sätt att tillämpa samhällsekonomiska beräkningar kopplade till detaljplanering. Projektet har fyra testbäddar runt om i Göteborg. Resultat presenteras under 2029.

Lärdomar om konst och kultur

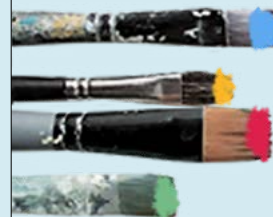
Utöver projektresultaten har spåret ökat parternas förståelse för kunskapsläget och prioriterade utmaningar hos de offentliga parterna, samtidigt som nya relationer har skapats och samarbeten fördjupats.

1 **Samhällets utmaningar** behöver adresseras på nya sätt. Design och konstnärliga processer kan spela en viktig roll i att lyfta värden och pröva nya arbetssätt.

2 **Prototypande** är en viktig metod för att testa sätt att utveckla nya eller befintliga delar i staden. Det ger också en möjlighet att bjuda in fler aktörer att delta i utvecklingen.

3 **Vi behöver fortsätta bygga** kunskap om hur vi kan skapa och värdera de egenskaper som genererar hög livskvalitet i staden. Dessa går inte alltid att mäta kvantitativt och blir därför svåra att omhänderta i nuvarande ekonomiska modeller.

4 **För att ta tillvara på** potentialen i de värden och metoder som konst och kultur omfattar måste de vara del av stadsutvecklingsprocessen, som något mer än ett konstverk. Med en bredare kunskaps-horisont skapas nya perspektiv på och relationer till platser och dess omgivning.

Samhällets klimatanpassning

Klimatanpassning handlar om att rusta oss för de utmaningar som ett förändrat klimat innebär. Vi behöver anpassa våra städer redan idag och samtidigt ställa om till ett mer resiliert och hållbart samhälle. För hållbara och långsiktiga lösningar krävs att olika kunskaper och perspektiv integreras, att vi samverkar över gränser och att vi lär av och med naturen.

Strategier för klimatanpassning diskuterades redan tidigt inom Mistra Urban Futures i samband med att Frihamsområdet i Göteborg skulle utvecklas. Urban Futures parter har fortsatt att utforska gemensamma utmaningar och möjliga lösningar inom det tematiska spåret *Samhällets klimatanpassning*.

När de offentliga parternas uppdrag och fokus har skiftat över tid har Urban Futures genom spåret kunnat erbjuda ett bestående gränsrum. Det har gett kontinuitet åt samtalen kring klimatanpassning men också bidragit till en kraftsamling kring frågorna i Västra Götaland.

Från intentioner till genomförande

En stor utmaning handlar om finansieringen av storskaliga och kostsamma fysiska åtgärder för klimatanpassning. I kombination med en otydlig ansvarsfördelning och svårigheter kring samfinansiering blir det svårt att gå från intentioner till genomförande.

Parterna i *Samhällets klimatanpassning* har verkat för att få till ett skifte, där klimatanpassning ses som en investering snarare än en kostnad. Ett sätt är att jobba med multifunktionella lösningar, vilket kräver att flera perspektiv får ta plats tidigt i planeringsprocessen. Det har projektet *PEHKA - Etablering av hållbara klimatanpassningslösningar* - tagit fasta på.

Lära nytt i gamla strukturer

Problemet att applicera nya arbetssätt i traditionella organisationer är välkänt. Denna utmaning var en viktig utgångspunkt i projektet *SamLab - Samverkan för genomförande av kommunal klimatanpassning genom policylabb*. I projektet

utvecklades processer och arbetssätt för att jobba med klimatanpassning inom en kommun och i samarbete med andra aktörer. Det resulterade bland annat i en spelplan för klimatanpassning. Spelplanen fungerar som ett stöd för ökad samsyn och ger en överblickbar struktur i kommunens arbete.

Med klimatförändringarna följer ett mer oförutsägbart klimat med perioder av torka och extrema skyfall, med ökad risk för vattenbrist, översvämning eller skred som följd. Det ökar behovet av helhetsperspektiv och samverkan över kommungränser och på regional nivå. Med utgångspunkt i Sävåns avrinningsområde har denna gemensamma utmaning varit fokus i projektsökningar, som inkluderar flera av parterna. Ansökningsarbetet har bidragit till att mobilisera relevanta parter och lägga grunden för fortsatt dialog om mellankommunal samverkan för klimatanpassning.

Sävåns avrinningsområde i fokus för en gemensam forskningsansökan.
FOTO: URBAN FUTURES

PEHKA: Klimatanpassning i kommunens planeringsprocess

Ett stort ansvar vilar på kommunerna att anpassa städer till ett förändrat klimat. Multifunktionella lösningar kan vara en möjlighet, där ytor och anläggningar utformas för att svara mot flera behov samtidigt. En park kan exempelvis utformas för att ta hand om dagvatten, skapa bullerskydd, ge skugga och fungera som social mötesplats – samtidigt.

Projekt *PEHKA - Etablering av hållbara klimatanpassningslösningar* tog sig an utmaningen att integrera klimatanpassning genom multifunktionella lösningar i kommunernas befintliga planeringsprocesser.

För att möjliggöra ett förändrat planeringssätt tog projektet fram planeringsprinciper och analysverktyget *Multifunctionality potential and cost assessment* som stöd för kommuner.

Testbädd i Nödinge stadspark

Utvecklingen av Nödinge stadspark i Ale kommun fungerade som en testbädd. Många behov skulle tas i beaktande. Bostäder skulle utvecklas i närområdet, med nya krav på infrastruktur och tillgänglighet. Risken för översvämning var också påtaglig i händelse av skyfall.

Sedan projektet avslutades har Ale kommun arbetat vidare med en detaljplan för Nödinge stadspark där lärdomar från projektet legat till grund för arbetet. Förslaget blev en plats som anpassas både för att hantera ett förändrat klimat och fungera som en mötesplats för invånarna.

Även i tätorten Skepplanda har insikter från PEHKA bidragit till planering och utformning av en multifunktionell blågrön yta med lekplats, gångstigar och med hänsyn till säkerhet.

"Utifrån PEHKA byggs kunskap och struktur mellan enheter och förvaltningar i Ale kommun. Klimatanpassningsåtgärder som förebygger konsekvenser av klimathändelser, uppmärksammas och planeras nu oftare in från början i olika exploateringsprojekt. Även drift- och förvaltningsperspektivet är nu oftare med från start för att säkerställa att åtgärdernas nytta kan upprätthållas över tid."

Viktor Ljungkvist, VA-ingenjör,
Ale kommun

PARKEN - UTSNITT

Skala 1:400 (A3)

FOTO: ALE KOMMUN OCH AFRY

Workshopen "Att möta ett förändrat klimat - Naturbaserade lösningar för klimatanpassning i städer" engagerade deltagare från kommuner, myndigheter, akademi, forskningsinstitut och näringsliv i föreläsningar, studiebesök och reflekterande samtal.
FOTO: URBAN FUTURES

En visionsdriven klimatanpassning

Forskning visar på behovet att gå från reaktiv och stegvis anpassning till mer transformativ klimatanpassning. I stället för att svara på de kriser vi ställs inför, bör vi också ställa oss frågan: vilket samhälle vill vi se och hur kan vi nå dit?

Vikten av visioner i klimatanpassningsarbetet belystes i en workshop-serie som arrangerades inom spåret. Med stöd av backcasting - en metod

där du utgår ifrån en målbild och sedan arbetar dig baklänges för att identifiera stegen mot den - fick deltagarna testa hur det kan göras i praktiken. En annan workshop handlade om naturbaserade lösningar för klimatanpassning i städer, vilket väckte stort intresse. I samband med den producerades tre korta filmer som ger olika perspektiv på naturens förmåga att hantera negativa klimateffekter.

Gå på djupet!

- PEHKA - Process för etablering av hållbara klimatanpassningslösningar
- SamLab - Samverkan för genomförande av kommunal klimatanpassning genom policylab
- Filmerna Perspektiv på naturbaserade lösningar

Läs mer på urbanfutures.se/magasin

Lärdomar om klimatanpassning

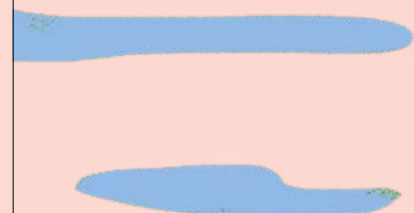
1 Flernivåstyrning och samverkan är avgörande. För kraftfulla och långsiktiga klimatanpassningslösningar behövs incitament och fungerande former kring finansiering och samverkan över administrativa gränser.

2 Det finns potential i att låta klimatanpassningsarbetet vägledas av visioner om ett bättre samhälle, särskilt om det integreras med ett strategiskt arbete för rättvis klimatomställning, biologisk mångfald och välbefinnande.

3 Vi behöver påskynda implementeringen av naturbaserade lösningar för att möta effekterna av ett förändrat klimat. Det saknas fortfarande förståelse och kunskap om hur de implementeras i praktiken.

4 En planeringsprocess där många perspektiv inkluderas redan från början skapar förutsättningar för att klimatanpassningsåtgärder planeras in och räknas med tidigt. Det möjliggör även för multifunktionella lösningar som erbjuder olika funktioner och nyttor.

Inkluderande boende- & livsmiljöer

Livet mellan husen är av betydelse för ett tryggt och demokratiskt samhälle som håller samman. Samtidigt är den egna bostaden central för människors förutsättningar att leva ett gott liv. Idag finns en utbredd boendesegregation som påverkar samhället i stort och människors livsvillkor. Bostadsutmaningen visar sig också i hur unga och andra resurssvaga grupper svårt att få tag i en egen bostad.

Detta har deltagarna i Urban Futures spår *Inkluderande boende- och livsmiljöer* velat titta närmare på, utifrån de offentliga parternas behov och i dialog med forskare.

Det handlar bland annat om att stärka den kommunala handlingskraften och visa på möjliga vägar framåt. Urban Futures har bland annat arrangerat kunskapsseminarier

Studiebesök i Viskafors i samband med konferensen Idéburet och socialt byggande 2025.
FOTO: URBAN FUTURES

om kommunala verktyg för överkomliga bostäder och stöttat en återkommande mötesplats om socialt byggande.

Kommunala verktyg för överkomliga bostäder

Västra Götaland står inför stora utmaningar när det gäller långsiktig bostadsförsörjning. I brist på en tydlig nationell bostadspolitik har en stor del av ansvaret för bostadsbristen landat på kommunerna.

Inom spåret har parterna tillsammans identifierat två sammanhängande områden för gemensamma satsningar:

- Hur vi skapar överkomliga bostäder
- Allmännyttans roll för en inkluderande bostadsförsörjning

Bostadsbristen drabbar inte bara särskilt utsatta grupper. Allt fler har svårt att få tag i en egen bostad till rimlig kostnad. Med utgångspunkt i det kommunala ansvaret för bostadsförsörjningen har två kunskapsseminarier genomförts, där

Gå på djupet!

- Kommunala verktyg för överkomliga bostäder
- God boendemiljö för alla!
- Projektet JÄMBO inkluderar flera av Urban Futures parter och har på olika sätt bidragit med relevant kunskap in i spåret: JÄMBO - Handlingsutrymme för jämlik tillgång till boende och livsmiljöer
- Idéburet och socialt byggande

Läs mer på urbanfutures.se/magasin

Kunskapsseminarierna
arrangerades på Jonsereds
herrgård i början på 2026.

Seminarierna samlade
politiker, tjänstepersoner,
forskare och aktörer från
civilsamhället.

FOTO: URBAN FUTURES

syftet varit att stärka den kommunala handlingskraften. Här har aktörer med olika roller och perspektiv fått träffas för att utbyta och vässa kunskap kring bostadsutmaningen. Med stöd av forskning och praktiska exempel har deltagarna utforskat möjligheter med de verktyg och handlingsutrymme som redan finns på kommunal nivå.

Exempel på kommunala verktyg för överkomliga bostäder kopplade till nyproduktion, ombyggnation och ett mer effektivt nyttjande av det befintliga bostadsbeståndet:

- Att reservera en del av allmännyttans hyresrätter för särskilda grupper.
- Löpande underhåll för att minska behovet av kostsamma renoveringar och hålla nere hyror.
- Att bidra till flyttkedjor, exempelvis genom coaching och information till äldre.
- Krav i markanvisningar för att gynna små byggaktörer och fler boendeformer.
- Använda tomträtt som verktyg för att hålla nere byggkostnader.
- Omvandling av befintligt bestånd och mer flexibelt nyttjande av kommunens lokaler.

Gemensamt ansvar för fortsatt arbete

Parternas gemensamma rådighet på lokal och regional nivå var utgångspunkten för kunskapsseminarierna. Deltagarna hade olika perspektiv, men också mandat att bidra till förändring. Det lägger grunden för att lärdomar och insikter kan omvandlas till praktisk handling.

Seminarierna är en del av en längre process inom spåret, vilket skapar kontinuitet. Här finns goda möjligheter att bygga vidare på arbetet, stärka kapaciteten och testa konkreta idéer i samverkan och framtida projekt.

Konferensen Idéburet och socialt byggande

Sedan 2019 är Urban Futures (tidigare Mistra Urban Futures) medarrangör till konferensen Idéburet och socialt byggande. Den tar ett helhetsgrepp om socialt drivna byggprocesser – från den historiska egnahemsrörelsen till dagens bygg- och bogemenskaper. En utgångspunkt är att kraften i samarbete mellan människor kan leda till handling, ny kunskap och mer inkluderande livsmiljöer.

I dag är konferensen en etablerad nationell mötesplats som skapar långsiktigt värde genom nya kontakter och samarbeten. Ett exempel är projektet *God boendemiljö för alla!* där Urban Futures stöttade projektutvecklingen.

Lärdomar om inkluderande boende- och livsmiljöer

1

Kommuner har verktyg som kan användas mer innovativt för att skapa kommunal handlingskraft i bostadsförsörjningen.

2

Begreppet "överkomliga bostäder" används för att visa att det inte bara är en fråga om kostnad. Det handlar om fler aspekter och om förutsättningarna att *få tillgång till en egen bostad*.

3

Inkluderande boende- och livsmiljöer omfattar processer som formar våra städer och samhällen, och därmed våra liv tillsammans. För att nå dit behöver vi utveckla och stärka strukturer och former för att kunna tillvarata kunskap, perspektiv och initiativ från många olika aktörer, inte minst från civilsamhället.

Samarbeten med studenter

Samarbeten med studenter ger dem möjlighet att arbeta med verklighetsbaserade utmaningar och ökar förståelsen för samhället och offentlig sektor. Det skapar nya perspektiv och ny kunskap, både för Urban Futures parter och för studenterna.

1

2

3

4

1) Under hållbarhetsveckan Act Sustainable 2022 bjöd utställningen "Hi Stranger" in besökare att utforska känslor och perspektiv kring klimatkrisen.

FOTO: HUGO GUSTAFSSON, WEXSUS

2) Vid en afterwork-workshop visade designstudenter på nya arbetssätt och metoder att ta sig an hållbar utveckling.

FOTO: HELENA HANSSON

3) I projektet SUBITO tog masterstudenter fram en prototyp som blev en del av Göteborgs 400-årsjubileum i Frihamnen.

FOTO: YUTAKA GOTO

4) Inom projektet TaCare stärkte studenters uppfinningar bandet mellan människa och natur. Krukan Fredi blir röd och fäller ner armarna när växten behöver vattnas.

FOTO: NATALIJA SAKO

Organisering för klimatomställning

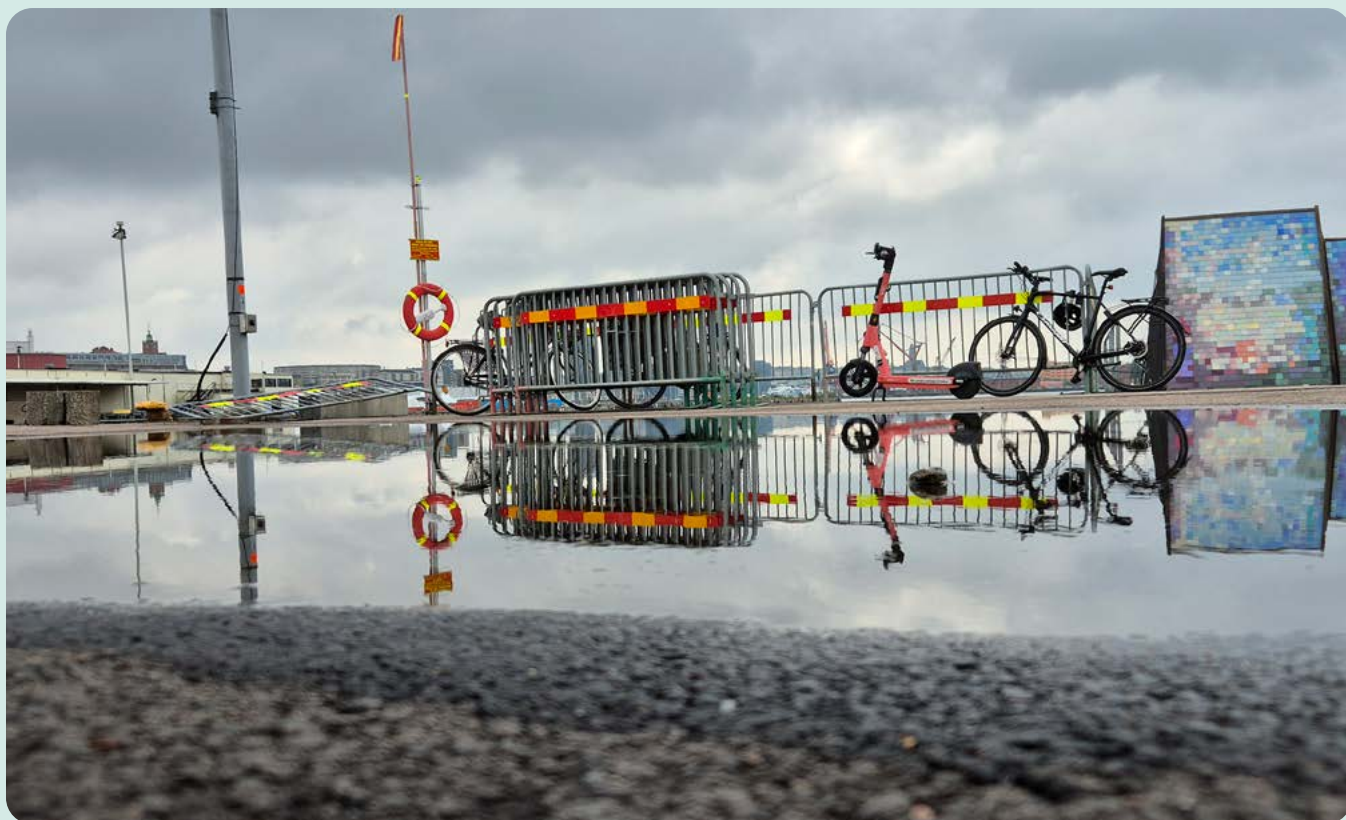

FOTO: NINA SILOW, WEXSUS

Städer har goda förutsättningar att minska sin klimatpåverkan, till exempel genom att samutnyttja resurser och implementera innovationer. Ändå görs inte tillräckligt. Klimatomställningen kräver en samhällstransformation som inte bara involverar tekniska lösningar. Det behövs även organisatorisk kapacitet, politisk förmåga och kulturella, normativa och beteendeförändringar – på alla nivåer i samhället.

Forskningen är tydlig med att offentliga organisationer behöver ställa om för att bättre hantera samhällets kriser och en alltmer osäker framtid. Men mobiliseringen för en snabbare klimatomställning är lättare sagt än gjort. Styrlogikerna för kommunala och regionala sektorer är inte utformade för nya komplexa politikområden som klimatomställningen. Kommunerna har också begränsad rådighet över områden som står för stora delar av utsläppen. Transporter och energi till exempel. Det kan försvåra genomförandet av effektiva klimatåtgärder och kräver flernivåstyrning. Samtidigt är klimatkrisen

bara en i raden av stora samhällsutmaningar som påverkar städer.

Hur styr vi en hållbar klimatomställning

Klimatomställningen utmanar de offentliga organisationernas sätt att styra och förvalta. Den förutsätter en systemförändring där flera förändringar måste ske parallellt. Det är utgångspunkten för spåret *Organisering för klimatomställning* liksom flera av Urban Futures projekt som är inriktade på att stödja städernas handlingskraft i klimatarbetet.

En bärande fråga har varit hur offentliga organisationer kan bygga kapacitet och förmåga för en socialt hållbar och rättvis klimatomställning. Det kräver en förflyttning från test och utveckling i enskilda projekt till sammanhållna och övergripande insatser, som förstärker varandra över tid. Lika viktigt är att bygga och mobilisera relationer som skapar legitimitet och engagemang, liksom att utveckla organisatorisk förmåga att koordinera och arbeta långsiktigt. En viktig förutsättning är att projekt utformas som lärande och experimenterande processer nära den ordinarie verksamheten, där de bidrar till långsiktig förändring.

Mellan organisationer

Förståelsen för olika kommuners och regioners förutsättningar att driva klimatomställning behöver förbättras, liksom hur samspelet mellan dem leder till olika resursfördelning och ansvarstagande. Det kräver uppmärksamhet, tid och personal, och särskilt mindre kommuner kan ha svårt att avsätta tillräckliga resurser.

Förstudien *Mobilisering för snabbare klimatomställning i Göteborgsregionen* undersökte hur ett regionalt omställningsstöd skulle kunna utformas för att snabba på omställningsarbetet genom strategiska vägval kring samverkan, styrning och regional organisering.

"Framför allt har projektet tydliggjort värdet av samverkan och den regionala rollen i att stärka kommunernas omställningsförmåga. Vi testar nu olika tillämpningsområden inom Göteborgsregionen, allt från verksamhetsplanering till projekt-design. Det gemensamma språk och den struktur som projektet bidragit med har gjort detta möjligt. Insikterna från projektet har också spridits till andra kommuner och regioner, både i Sverige och internationellt."

Sarah Johnstone Regionplanerare, Göteborgsregionen

En rättvis klimatomställning

En långsiktig hållbar klimatomställning måste inkludera perspektiv på rättvisa och demokratiskt deltagande. Det finns ett stort behov av ökad kunskap. Det gäller både hur olika samhällsaktörer och medborgare kan delta i klimatomställningen och hur de påverkas - positivt som negativt. Ett rättviseperspektiv är inte bara centralt för att ge legitimitet åt omställningen. Det säkerställer också att oönskade beslut som påverkar människors levnadsförhållanden och konsumtion förhandlas, både med berörda aktörer och utifrån medborgarnas livsvillkor.

Utveckling av Klimatneutrala Göteborg

Urban Futures har sedan 2020 varit en del av Göteborgs klimatomställningsresa genom Klimatneutrala Göteborg. Projekten har vidareutvecklat styrning och ledning av klimatomställningsarbetet på den kommunala nivån genom nya kunskaper, förmågor och samarbetsformer inom Göteborg Stads verksamhet.

Projektet har spridit kunskap och stärkt relationerna inom stadens förvaltning och fördjupat förståelsen för åtgärder som kan öka takten i stadens omställningsarbete. Några exempel på nya samarbetsformer är Göteborgs Stads Medborgarråd för att accelerera klimatomställningen; ett Programlabb för erfarenhetsutbyte och synergier mellan stadens olika övergripande program; nya seminarieformer för dialog mellan tjänstepersoner, politiker och forskare kring; och en politisk styrgrupp för miljö och klimat. De har också fördjupat förståelsen för Göteborgs förmåga att leda en jämlik och inkluderande klimatomställning.

En Kunskapshubb skapades för att stötta stadens klimatomställning genom erfarenhetsutbyte mellan forskning och praktik. Fokus låg på att öka stadens kapacitet att ta sig an systemomställningar och förankra transformativa initiativ i stadens organisation.

Genom projektet Klimatneutrala Göteborg och Falköping 2030 3.0 fortsätter utvecklingen av kunskap och metoder. Större vikt läggs på hur klimatomställningen kan accelerera i samverkan med näringsliv och civilsamhälle, och i samarbete mellan olika styrnivåer och kommuner.

Linköping är en av de kommuner som ingår i forskarskolan Just Transitions. Läs mer på nästa uppslag.
FOTO: LINKIN

Dagens metoder räcker inte alltid till för att värdera komplexa samhällsutmaningar som klimatomställning. Masterstudenter testade därför nya modeller för att visualisera olika perspektiv i samhällsplanering.
FOTO: URBAN FUTURES

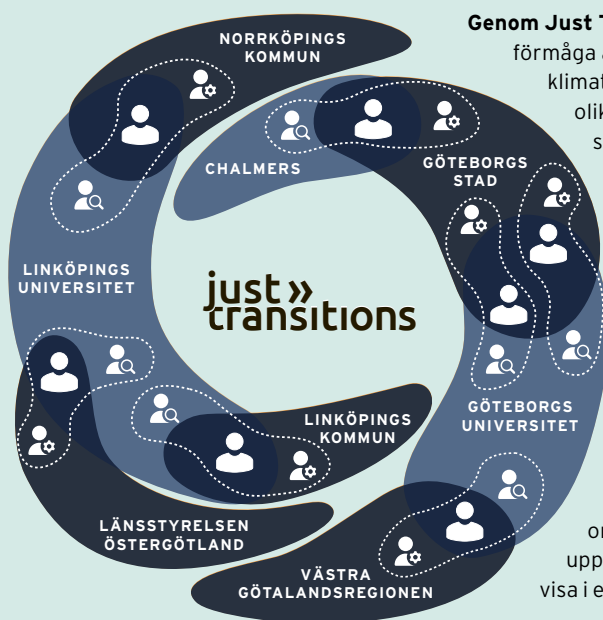
Just Transitions

2023 startade forskarskolan Just Transitions. Den har fokus på ledning och organisering för en rättvis klimatomställning på lokal och regional nivå. Forskarskolan integrerar både forskare och praktiker i gemensamma aktiviteter för att bygga kunskap och kompetens kring vad rättvis klimatomställning innebär och hur den kan förverkligas lokalt.

Sju doktorander som är knutna till olika vetenskapliga ämnesinriktningar genomför sin utbildning och forskningsprojekt i tät samverkan med offentliga organisationer på olika styrnivåer.

Följande sju doktorandprojekt bedrivs:

- Grön omställning i den delade staden
- Värdet av urbana grönområden: Integrering av rättvisa omställningsprinciper i strategisk planering för att värdera ekosystemtjänster
- Omsorgsfull klimatanpassning: Hur omsorgsetik kan bidra till en rättvis klimatomställning i Linköping
- Att navigera i ofullständighet - verktyg och strategier för att gå mot en rättvis klimatomställning
- Regional planering för rättvis klimatomställning - begränsad klimatpåverkan från transporter i Västra Götaland
- Urban klimaträttvisa: Perspektiv från staden och förorten på ett Göteborg i omställning
- Att navigera möjlighetsfönster för rättvis klimatomställning i den fysiska staden

Genom Just Transitions byggs kunskap, kapacitet och förmåga att verka för en socialt hållbar och rättvis klimatomställning. Forskarskolan knyter samman olika forskningsperspektiv i en starkare gemensam miljö. Den miljö som byggs upp baseras på principer för transdisciplinär och samskapande kunskapsutveckling, där vetenskapliga och praktiska erfarenheter ses som lika viktiga.

De doktorandkurser som genomförts har välkomnat både forskarstuderande och praktiker. De har bland annat gett deltagarna ökad förståelse för arbete med samhällsutmaningar och långsiktiga, komplexa transformationsprocesser inom politik och förvaltning. Kurserna har också handlat om att identifiera konflikter och dilemman som uppstår i skärningsfältet mellan klimat och rättvisa i en urban kontext.

Just Transitions leds från Linköpings universitet i samarbete med Urban Futures. Tre akademiska och fem offentliga parter ingår. Doktoranderna arbetar i nära samverkan med en offentlig organisation och har handledare från både akademi och praktik.

ILLUSTRATION: URBAN FUTURES

Gå på djupet!

- Just Transitions
- Mobilisering för snabbare klimatomställning i Göteborgsregionen
- Klimatneutrala Göteborg 2030

Läs mer på urbanfutures.se/magasin

"Det som har blivit alltmer tydligt är att doktorandens närvaro i arbetet har bidragit till lärdomar som är svåra att fånga i en rapport eller i en analys. De uppstår här och där i möten, i mejlen och i rapporter. De regelbundna träffarna med handledarna på Chalmers och Göteborgs universitet har också varit centrala för en gemensam och ömsesidig utveckling."

Aako Raoofi, regionutvecklare, Västra Götalandsregionen

Studiebesök i Frihamnen, Göteborg som del av det gemensamma utbytet och lärandet mellan doktorander och handledare.
FOTO: URBAN FUTURES

Lärdomar om klimatomställning

1 **Ett effektivt klimatarbete** förutsätter en styrning, ledning och organisering som tillåter djupgående samverkan och integrerar arbetet med andra samhällsutmaningar och mål, på både kort och lång sikt.

2 **Det behövs** kunskap och kapacitet som stärker offentliga organisationers klimatomställningsarbete i linje med en rättvis och demokratisk utveckling.

3 **Kommuner och regioner** behöver fortsätta utveckla, pröva och etablera nya utmaningsdrivna arbetssätt och forma styrprocesser som blir mer iterativa, tillitsbaserade och samverkansdrivna.

4 **Det behövs** transformativ förmåga och kapacitet för nya systemlösningar. Många initiativ har införts med god effekt, men stora utmaningar kvarstår i att implementera nya logiker och arbetssätt på bred front i offentliga organisationer.

5 **Forskare har** en viktig roll i att stödja offentliga organisationers utveckling av transformativ kapacitet och förmåga. De kan uppmärksamma behov och effekter, pröva nya arbetssätt och bidra med reflexivt stöd.

Samskapa

förändring

Utmaningarna med att realisera hållbara städer, kommuner och regioner engagerar många aktörer på olika nivåer. De sträcker sig utanför enskilda kompetens- och ansvarsområden och landar inte sällan i målkonflikter. Det skapar ett stort behov av nya innovativa sätt att ta sig an stadsutvecklingen, som tar hänsyn till kunskaper hos såväl forskare som praktiker.

från dem som skapar förutsättningar för andra. Lika viktig är förståelsen för att det tar tid att utforska och hantera komplexa utmaningar, och att många olika parter kan behöva involveras när nya arbetsätt, kunskaper, samverkansformer och lösningar ska utformas.

Stöttar transdisciplinär forskning och samskapande

Samarbete, deltagandeprocesser och interaktiva metoder är centrala för att hantera komplexa samhällsfrågor. Det handlar om att engagera aktörer i relevanta roller och med olika expertis i en gemensam process, där de olika aktörerna lär från och med varandra och tillsammans skapar förutsättningar för hållbar stadsutveckling.

Urban Futures skapar och bidrar till gränssrum där forskning, praktik och olika synsätt kan mötas. Integrationen av flera typer av kunskap och perspektiv förbättrar inte bara förutsättningarna att förstå problem och hitta möjligheter till förändring. Det minskar också risken för att kunskap kommer vid fel tillfälle, missförstås, krockar med etablerade synsätt eller inte uppfattas vara tillräckligt relevant för praktiken.

Samskapande används både inom samarbetet Urban Futures och i olika projekt. Med hjälp av kollage adresserades komplexa samhällsutmaningar vid en workshop mellan parterna.
FOTO: URBAN FUTURES

Nya roller för både forskning och praktik

Urban Futures verksamhet bygger på ett *transdisciplinärt* förhållningssätt. Det innebär att kunskap och erfarenhet från både forskning och praktik överbryggas och integreras för att vi bättre ska kunna förstå och hantera samhällets utmaningar.

Sådana samarbeten är utmanande. Att hantera frågor som ligger utanför den enskilda expertisen, ansvaret eller mandatet kräver att deltagarna kliver utanför sina vanliga roller och öppnar för något nytt. Det kräver särskild omsorg och stöd.

Grundläggande är tillit, både till varandra och processen, och respekt och lyhördhet för varandras kunskaper och perspektiv. Både från de som deltar och

Forskning och praktik i samskapande

De funktioner som Urban Futures erbjuder möjliggör samskapande mellan forskning och praktik och bidrar till kunskapsutveckling och kapacitetsbyggande för hållbar stadsutveckling.

- **Tematiska spår** samlar parterna i verklighetsbaserade samhällsutmaningar inom en viss tematik. Spåren drivs av en utvecklingsgrupp som engagerar forskare och praktiker inom partnerskapet med relevant expertis inom området. Arbetet sker i utforskande och samskapande processer, med syfte att bygga kunskap och kapacitet.
- Med koppling till spåren pågår olika **forsknings- och utvecklingsprojekt** som möter de samhällsutmaningar som spåren adresserar. Projekten är finansierade av externa forskningsfinansiärer och pågår under viss tid. Här ryms även ansökningsprocesser som mobiliserar relevanta aktörer och formulerar gemensamma problem och frågeställningar.
- **Såddmedel** där projektidéer utvecklats genom förstudier och pilotprojekt kring intresseområden. En riktad satsning från Chalmers som förenat Chalmersforskare med Urban Futures övriga parter.
- Samarbete med **studenter** genom kursaktiviteter och examensarbeten.
- Utveckling av **mekanismer** som stöttar och utvecklar forskare och praktikers möjligheter att samskapa en hållbar samhällsutveckling. Det handlar både om att samla och utbyta erfarenheter om relevanta och beprövade metoder, samverkansformer och stödsystem, och om att testa och utveckla nytt.
- **Strategisk och operativ kommunikation**, som ett verktyg för samhällsförändring och kapacitetsbyggande.
- **Samarbete med nätverk** som verkar för praktisk forskning för hållbar utveckling.

Urban Futures erbjuder gränssrum där teori och praktik kan förenas. De skapas i olika evenemang och workshops, i ansökningsarbeten, i projekt och genom våra tematiska spår. I verksamheten finns kompetens för att utforma och stötta samskapande och lärandeprocesser på ett sätt som främjar långsiktig nytta, från idéutveckling till genomförande och uppföljning. En tydlig och strategisk kommunikation bidrar till att resultaten blir synliga, relevanta och användbara för både forskning och praktik.

Utveckling genom en forskarskola

Forskarsskolan Just Transitions är ett exempel på hur projekt kan flytta fram gränserna för samverkan mellan forskning och praktik på ett sätt som gynnar alla involverade parter. Just Transitions tar

avstamp i den samlade erfarenheten av transdisciplinär forskning för att ta sig an komplexa utmaningar på nya sätt.

Forskarsskolan är designad utifrån utmaningar som praktiken inte kan hantera själva och där forskning behöver ta vid. Doktoranderna lär sig transdisciplinära ansatser och får insyn i hur en offentlig och politiskt styrd organisation fungerar i praktiken, exempelvis varför fokus läggs på vissa frågor eller hur arbetsgången ser ut. Det är kunskap som inte nås via enskilda möten, utan som bygger på att tillit och en relation etablerats. Samtidigt kan praktiken på ett värdefullt sätt gradvis ta del av forskningen. Det möjliggör också samtal om vad som krävs för att kunskap ska omvandlas till handling och förändring ska ske.

"Verksamheten skapar de långsiktiga relationer som behövs för att förstå och utveckla styrnings- och beslutsmiljöer inom urban samhällsutveckling. Samskapad kunskap tar tid och bygger på förtroende, och Urban Futures har etablerat sig som en legitim och naturlig del i parternas gemensamma strävanden. Det märks i de spår och aktiviteter som drivs, där professionalitet och starkt engagemang gör det möjligt att initiera komplexa utvecklings- och forskningssamarbeten."

Anders Sandoff, Universitetslektor, Företagsekonomiska institutionen, Göteborgs universitet

Projektet Att mötas kring lömska problem: Gränssrum inom svensk planering och hur de bidrar till hållbar omställning har utvecklat strategier för att praktiskt hantera lömska problem inom samhällsplaneringen.

FOTO: URBAN FUTURES

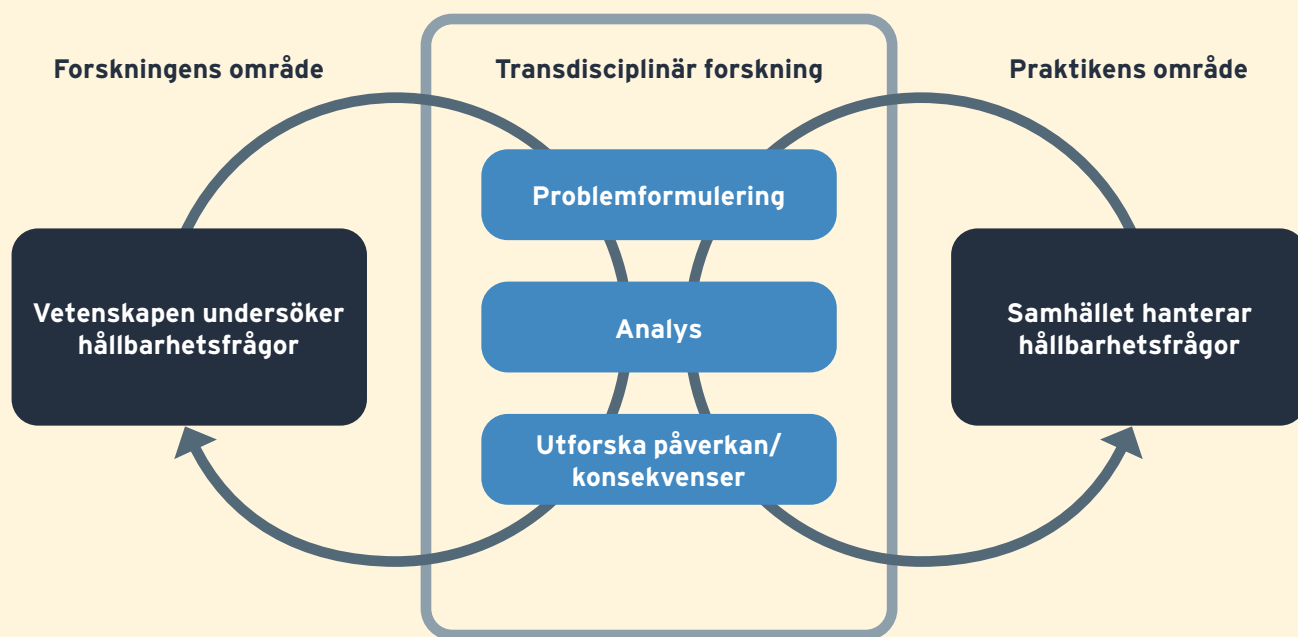
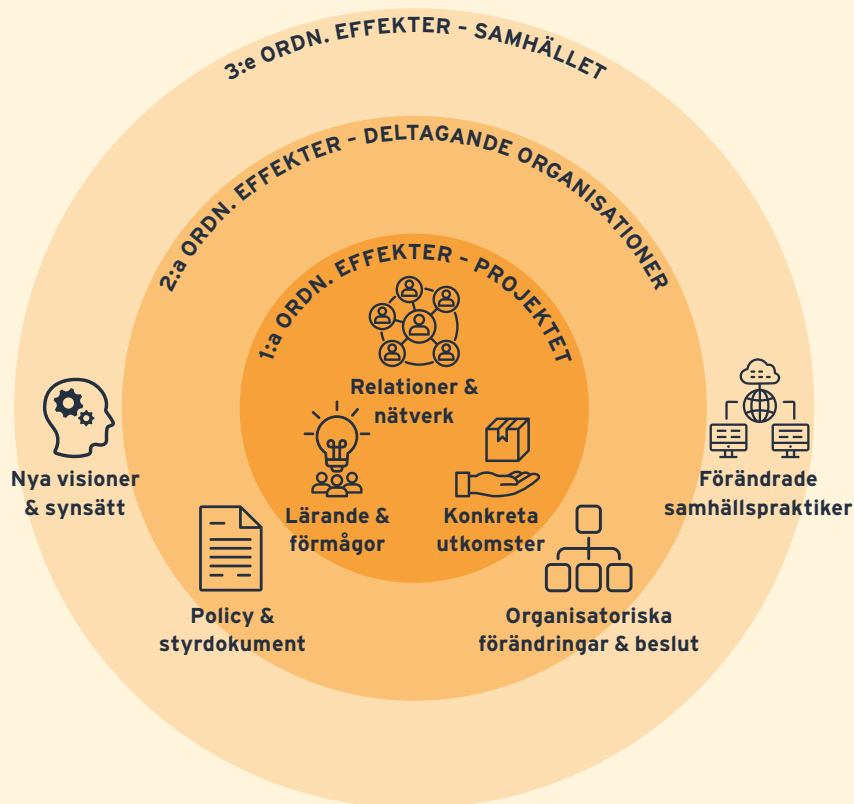

Illustration över en gemensam lärandeprocess mellan forskning och praktik för hantering av en komplex samhällsutmaning. Hämtad från Hemström et al (2021) Transdisciplinary Knowledge Co-production for Sustainable Cities: A guide for sustainable cities

När kunskap möts skapas nytta

Det finns en koppling mellan graden av kunskapsintegration mellan forskning och praktik och den forskningsbaserade kunskapens användbarhet och nytta. Forskare bidrar med vetenskaplig kunskap, teoretiska förklaringsmodeller och kritiska perspektiv eller begrepp som ökar förståelsen av situationer och hur de kan hanteras. Forskare kan sätta ord på, förtydliga och rama in fenomen och komplexa samband som hjälper praktiken att förstå utmaningen. De bidrar också med kompetens kring metoder för kunskapsutveckling.

Men alltför ofta misstolkar forskare praktiken. Praktiker behöver bidra med lokalt grundad kunskap om hur praktiken fungerar och var utmaningar, konflikter och dilemman uppstår. Deras medverkan förbättrar möjligheterna till relevanta resultat som går att tillämpa. Resultatet blir ökad forskningskvalitet och samhällsnytta.

Figuren ovan visar en forskningsbaserad metod som bland annat testats inom Just Transition utgår från tre olika effektkategorier. Utöver direkta resultat försöker den fånga betydelsen av nya nätverk, indirekta effekter på policies och beslutsprocesser och förändringar i samhällsnormer. Metod utvecklad i samarbete med Mistra Urban Futures.

Att synliggöra det svårsmätbara

Det är lätt att tro att allt som har värde går att skala upp eller mäta. Men att fånga resultaten av samverkan är ingen enkel sak. Dels för att den pågår över tid, dels på grund av osäkerheten i processer där många aktörer på olika nivåer påverkar utfallet. Effekter kan komma senare, vara indirekta, subtila, utdragna över tid, eller ske i samspel med andra händelser och strömningar i samhället.

Med hjälp av mätmetoder som går bortom de traditionella kan vi identifiera betydelsefulla värden och effekter av transdisciplinära projekt som annars är svåra att fånga.

"Det finns fortsatt ett stort behov av och potential i praktikorienterad och transformativ forskning. Urban Futures är en sammanhållande kraft som synliggör och bidrar till erfarenhetsutbyte mellan centrala aktörer, processer och perspektiv. Tillsammans tar vi viktiga steg mot ett mer sammanhållet kunskapssystem, med kapacitet att koppla forskning, praktik, teori, reflektion och tillämpning för att möta vår tids stora samhällsutmaningar. Det har bland annat resulterat i en uppsättning forskningsansökningar som fördjupar samverkan ytterligare."

Johan Holmén, universitetslektor, Högskolan Väst/Gästforskare, Chalmers

Gå på djupet!

- Projektet Att mötas kring lömska problem
- Transdisciplinary Knowledge Co-production for Sustainable Cities - A guide for sustainable cities
- The Global Alliance for Inter- and Transdisciplinarity
- Network for Transdisciplinary Research

Läs mer på urbanfutures.se/magasin

Unga guider delar med sig av erfarenheten att växa upp på en plats. Inom samskapande är det viktigt att se alla som kunskapsbärare. Studiebesök Lövgärdet 2023.
FOTO: URBAN FUTURES

Transdisciplinaritet

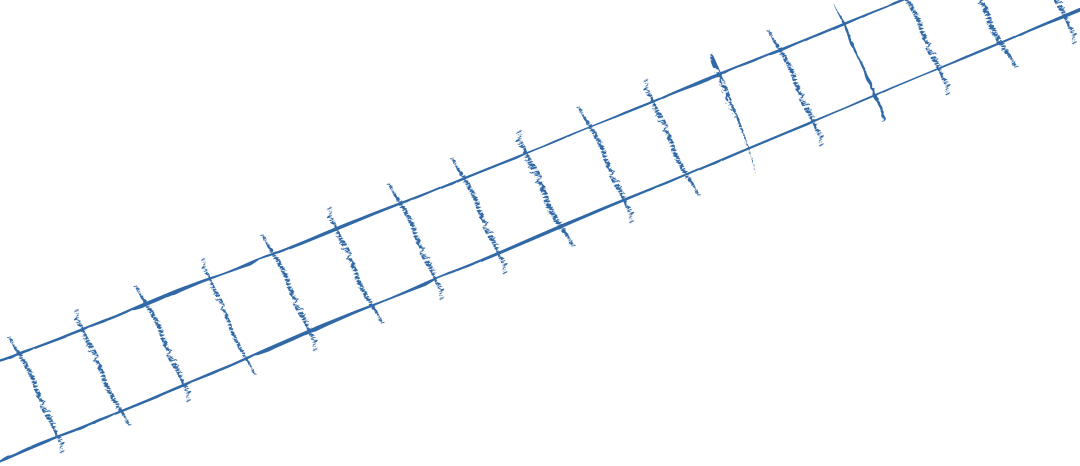
Multidisciplinära, interdisciplinära och tvärvetenskapliga samarbeten förenar olika vetenskapliga discipliner och perspektiv. Transdisciplinära samarbeten innebär att forskare därutöver utbyter kunskap med andra aktörer. Det möjliggör ömsesidigt och gemensamt lärande mellan forskare och praktiker, och genererar kunskap som är verklighetsbaserad, lösningsorienterad, och relevant i både forskning och praktik.

Lärdomar om samskapande

- 1 Städernas** hållbarhetsutmaningar kan inte vänta på en långsam spridning av kunskap från forskarsamhället som kanske inte är användbara.
- 2 Att integrera** forskningsperspektiv och ny kunskap i offentliga organisationers beslutsprocesser är en betydande utmaning.
- 3 Världen är** gränsöverskridande och multidisciplinär. I mötet mellan olika roller, utanför ordinarie verksamheter, byggs förmåga och kapacitet att se, förstå och hantera komplexa utmaningar.

- 4 Fler aktörer** och individer behöver utöka sin kapacitet att samverka över organisatoriska och kunskapsmässiga gränser och engageras i nära samverkan mellan forskning och praktik.
- 5 Samverkanskapacitet** för hållbar stadsutveckling behöver utvecklas i både forskning och praktik, liksom i gränsummen mellan dem.

Urbana stationssamhällen

Hur stationssamhällen längs regionala järnvägsstråk utvecklas kan ha betydelse för minskad energianvändning och klimatpåverkan. Samtidigt är stadsutvecklingsprojekt nära järnvägsstationer ofta komplexa och tidskrävande. Stationsnära områden är platser där både lokala, regionala och nationella aktörer är involverade i planeringen, med delvis olika uppdrag och mål.

Inom två projekt i Urban Futures regi - *Urbana stationssamhällen - förtätning av stationsnära områden* och *Urbana stationssamhällen - realisering av potentialer i stationsnära lägen* - har en arbetsmetodik för förtätning och tillgänglighet i stationsnära områden vuxit fram. Den är utvecklad som stöd för beslut och samverkan mellan planeringsaktörer. En central del är en GIS-baserad analys- och utvärderingsmetod som används för att analysera tillgänglighet och täthet på lokal och regional nivå.

Samskapande i planering och genomförande

Arbetsmetodiken bygger på en kombination av insikter från analys- och utvärderingsmetoden tillsammans med praktisk kunskap om den aktuella platsens unika förutsättningar. Den är tänkt att stödja ordinarie planeringsprocesser och stötta samverkan mellan olika aktörer, som kommuner, regioner och Trafikverket, i stationsnära utveckling. Den kan exempelvis

"I våra intervjuer beskrev tjänstepersoner hur metodiken kan minska gapet mellan ambitioner och det praktiska genomförandet i förtätningsprojekt. Metodiken ger insikt i och skapar förståelse för olika planeringsnivåer och intressen som är inblandade i utvecklingen av stationsnära områden. Den skapar även förutsättningar för att integrera transportplanering och stadsplanering."

Job van Eldijk, gästforskare, Chalmers

1) Tre stationsnära områden har ingått som fall i projektet: Floda i Lerums kommun, Stenungsund i Stenungsunds kommun och Älvängen i Ale kommun.
FOTO: URBAN FUTURES

2) I en serie av workshopar involverades tjänstepersoner från kommun, region och statliga myndigheter i samskapande processer för att testa och utveckla arbetsmetodiken.
FOTO: URBAN FUTURES

3) Platsbesök var ett sätt att väva in lokal kunskap om platsen och dess specifika förutsättningar.
FOTO: URBAN FUTURES

användas när fördjupade översiktsplaner utvecklas och är ett sätt att hantera komplexitet och osäkerhet, i både planering och genomförande.

Under en serie workshoppar och genom intervjuer studerade forskare möjligheter och utmaningar med arbetsmetodikens praktiska tillämpning.

Stöd för fortsatt genomförande

Den som följde webinarieriet *Förtätning på rätt spår* kunde ta del av arbetet löpande.

Projektet resulterade i en analys- och utvärderingsmetod, en vägledning för arbetsmetodiken, tre atlaser med praktiska fall från de kommuner som engagerades och en GIS-manual. Dessa har tagits fram för att stödja fortsatt genomförande.

När marken ska räcka till mycket

Det är viktigt att behovet av bostäder och infrastruktur balanseras mot exempelvis klimatmål, biologisk mångfald och människors välbefinnande. Den stora utmaningen i att hantera avvägningar och beslut kring markanvändning i städer har motiverat ett fortsatt samarbete.

Metodik och erfarenheter från arbetet med stationsnära områden har delvis tagits vidare i projektet *Grönt och Grått - GIS-baserade analyser som stöd i beslut om markanvändning*. Här utvecklas verktyg och metoder som gör det möjligt att planera för både grå och grön markanvändning på ett sätt som stärker hela samhällets hållbarhet.

Läs mer om Urbana stationssamhällen

- Realisering av potentialer i stationsnära områden
- Förtätning av stationsnära områden för god tillgänglighet

Läs mer på urbanfutures.se/magasin

Urban Futures i siffror

Sedan Urban Futures etablerades 2020 har parterna verkat för hållbar stadsutveckling. Tillsammans med en bred skara samhällsaktörer har vi drivit och stöttat projekt, event och andra aktiviteter. Men vilka andra aktörer har vi samarbetat med? Vilka frågor har vi fördjupat oss i och vilka mötesplatser har vi bjudit in till? Svaren hittar du på kommande sidor.

40+

anknuta projekt

70+

unika projektpartners

Andra deltagande

... kommuner

Stenungsund, Ale, Partille, Lerum, Tjörn, Kungsbacka, Mölndal, Linköping, Borås och Kungälv med flera.

... företag, konsulter och näringsliv

Ramböll, White, Ekan Management AB, Sweco, NCC, Not Quite, Warm in the winter med flera.

... universitet och högskolor

Linköpings universitet, KTH, Högskolan Väst, Malmö universitet med flera.

... regioner och statliga myndigheter

Länsstyrelsen Östergötland, Trafikverket, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Boverket med flera.

... aktörer civilsamhället

Egnahemsfabriken, Föreningen för byggemenskaper, Hyresgästföreningen, Stadsmissionen med flera.

60

Närmare 60 ansökningar har tagits fram i samverkan mellan Urban Futures och dess parter.

Finansiärer projekt

Formas, Energimyndigheten, Vinnova, cmb, Västra Götalandsregionen, Chalmers in-kind, Trafikverket med flera.

FOTO: MIKAEL ZANQRELLE

Urban Lunch-time och event

30+

Urban Lunch-time

20+Event i samarbete
med andra**10+**Inspelade Urban Lunch-time
finns på urbanfutures.se**2400+**

Deltagare vid Urban Lunch-time

Urban Lunch-time är en eventserie som erbjuder intressanta och tankeväckande föreläsningar från både forskare och praktiker. Både projekt som Urban Futures engagerar sig i och inbjudna talare delar med sig av sina erfarenheter. Ämnet handlar alltid om stadsutveckling, men utifrån många olika perspektiv.

Urban Lunch-time

2026

31 MARS | Samverkan för kommunal klimatanpassning genom policylab (Anna Widman, Johan Granberg, Sebastien Rauch)

2025

27 MAJ | Så kan kommuner och regioner skapa förutsättningar för en snabbare klimatomställning (Anders Sandoff, Christian Jensen, Sarah Johnstone)
5 NOVEMBER | Vad ska vi ha klimatforskningen till? Om samspelet mellan forskning och samhälle (Göran Sundquist)
4 DECEMBER | Att mötas kring komplexa samhällsfrågor - dilemman och hur de kan hanteras (Henrietta Palmer, Elena Raviola, Merritt Polk)

2024

13 MARS | Medskapande medborgardialog och konsten om att värna om demokrati, inkludering och en hållbar utveckling (Hans Abramsson)
21 MAJ | Får hemlösa plats i staden? (Kristina Grange, Petter Nilsson)
10 SEPTEMBER | Förtätning av stationsnära områden (Tony Svensson, Therese Axenborg Signäng)

2023

19 APRIL | Ghentrifiering av svenska städer - vad har det med transporteffektivitet att göra? (Anders Roth)
1 JUNI | Vad är "hållbar välfärd"? (Jamil Khan, Roger Hildingsson)
1 SEPTEMBER | Framtiden är nu: Från ord till handling för stadens gemensamma platser (Helena Hansson m.fl.)
25 OKTOBER | Geolocation Data hjälper oss förstå segregation (Yuan Liao)
5 DECEMBER | Barnens plats i staden (Anna Hyden, Catherine Paterson)

2022

22 FEBRUARI | Normkritiska perspektiv - Tillämpningar inom samtida svensk samhällsplanering (Katarina Haugen, Ana Gil Solà)
15 MARS | Beslutsstöd för knäckfrågor. En modell för begriplig ordning och reda (Nils Björling, Kerstin Hemström)
3 MAJ | Omskapade relationer (Thomas Laurien)
6 SEPTEMBER | Projektstudion - Borås samverkansmetod för hantering av knäckfrågor i samhällsbyggandet (Jonas Ward)
11 OKTOBER | En båge genom tiden. Om konstnärliga minnesprocesser (Monica Sand)

Urban Futures

Urban Futures - Centrum för hållbar stadsutveckling
 en arena för samverkande mellan forskning och praktik

12 aktiviteter med komplexa samhällsfrågor utifrån olika perspektiv. Vi bygger kunskap och kapacitet som bidrar till omställning av våra städer och samhälle.

urbanfutures.se

FOTO: MIKAEL ZANORELLE

Missat en föreläsning?

Föreläsningarna lever vidare och flera av dem går att ta del av i efterhand på urbanfutures.se.

Klicka här!

8 NOVEMBER | Kunskapsintegrering för konflikthantering i stadsplanering. Exempel från Frihamnen och Västlänken (Hannah Saldert, Olga Stepanova)

6 DECEMBER | Vad vi vet och vad vi gör: om information, kunskap och beteende (Misse Wester)

2021

27 JANUARI | Chalmers Seed Project Initiative (Jonas Nässen m.fl.)

24 FEBRUARI | Urban Futures - nu och framåt (Marcus Jahnke)

25 MARS | Effekter av förtätning (Meta Berghauser Pont, Per Haupt)

21 APRIL | Vilken roll har "gestaltning" i Politik för gestaltad livsmiljö? (Monica Sand)

25 MAJ | Visualisering och modellering av luftföroreningar i stadsmiljö - CityAirSim (Håkan Pleijel m.fl.)

24 AUGUSTI | Landsbygdens innovationskapacitet - förslag på en omställningsplattform för Dalsland (Marcus Jahnke, Vera Telemo)

16 SEPTEMBER | Urban leadership and co-creation for climate transformation in Gothenburg (Sandra Valencia)

12 OKTOBER | Perspectives on Transdisciplinary Projects (Tobias Buser)

2020

28 JANUARI | Hur bygger man egentligen socialt hållbart? (Stefan Molnar och Karl de Fine Licht)

18 FEBRUARI | När byråkrati och marknad ska förverkliga drömmar (Sara Brorström och Åsa Jellinek)

16 SEPTEMBER | Fallgropar i deltagandeprocesser (Helena Kraff)

23 OKTOBER | Det Urbana Stations-samhället - från 5 till 50 miljoner kronor genom ett organiskt processarbete (Anna Gustafsson)

24 NOVEMBER | Insatser i "utsatta" områden - fungerar de? (Kim Roelofs, Tapio Salonen)

8 DECEMBER | Hur får vi en mer jämlik tillgång till staden? (Staffan Claesson m.fl.)

Projektlista i urval

Såddmedel

Chalmers avsatte under 2020-2024 medel för att stötta ett brett engagemang av Chalmersforskare. Genom såddprojekten fanns möjlighet att testa olika idéer genom exempelvis förstudier och pilotprojekt.

Projekttitel	Start	Avslut	Projektpartner	Finansiär
SIGURD - Stadsbyggnadsinvesteringars effekter och värden för en hållbar samhällsutveckling	2018	2021	RISE, Göteborgs Stad, Borås Stad, White, Ekan Management, Urban Futures (kansliet)	Vinnova
Klimatneutrala Göteborg 2030	2019	2021	Göteborgs Stad, Business Region Göteborg, Göteborgsregionen, Göteborgs universitet, IVL, Lindholmen Science Park, RISE, Urban Futures (kansliet)	Energimyndigheten (Viable Cities)
Well-Neighbourhood - Quantifying urban mental health to foster neighbourhood design. An interdisciplinary project	2020	2020	Chalmers, GU, GR	Chalmers
Inhabiting Other Futures: Environmental Humanities meets Architecture and Urban Planning	2020	2020	Chalmers, Linköping universitet, Lunds universitet, KTH	Chalmers
C-Hive - Prototype development of component-based lightweight rooftop construction systems	2020	2020	Chalmers, Göteborgs Stad	Chalmers
Pedestrian movement indicators integrated in Digital Twin Cities Platform, using the Place Syntax Tool	2020	2020	Chalmers	Chalmers
Omställningsplattform Dalsland	2020	2021	Not Quite, Mötesplats Steneby, RISE, Urban Futures	Fyrbodals kommunalförbund och RISE
Urbana stationssamhällen - förtätning av stationsnära områden för god tillgänglighet	2020	2022	Urban Futures (kansliet), GR, Chalmers, Högskolan Dalarna, KTH	Trafikverket
Healing Heritage - Remediation of polluted landscapes and rural public space	2020	2024	Not Quite, Göteborgs universitet, Innovatum, RISE, Urban Futures (kansliet), WARM IN THE WINTER	Formas
Mellanstaden. Bridging the gap between densification and social value of public space	2021	2021	Chalmers, Göteborgs stad	Chalmers
Normkritiska perspektiv: tillämpningar inom svensk samhällsplanering	2021	2021	RISE, GU	Vinnova
The world best campus when it rains - RAIN2050	2021	2021	Chalmers, Göteborgs stad	Chalmers
Green infrastructure as an integral part of network analysis, using the Place Syntax Tool (Green PST 1.0)	2021	2021	Chalmers, GR, Göteborgs stad, Calluna AB	Chalmers
Climate adapted equal Gothenburg: The digital twin as a meeting place for discussion and co-creation	2021	2021	Chalmers, Göteborgs stad	Chalmers
Beslutsstöd för knäckfrågor - ett möte mellan teori och praktik för begreppslig ordning och reda	2021	2021	Urban Futures (kansliet), Chalmers	Cmb
Gestaltad livsmiljö - vad är det? Teori blir praktik. En förstudie	2021	2022	Chalmers, GR, Alingsås kommun, Mölndals stad, Partille kommun	VGR
PEHKA - Process för etablering av hållbara klimatanpassningslösningar	2021	2023	GR, Acama AB, Ale kommun, Göteborgs universitet, Urban Futures (kansliet)	Vinnova
Klimatneutrala Göteborg 2030 2.0	2021	2024	Göteborgs Stad, Business Region Göteborg, Chalmers, Digidem Lab, Lindholmen Science Park, Urban Futures (kansliet)	Energimyndigheten (Viable Cities)
Att mötas kring lömska problem: Gränsrum inom svensk planering och hur de bidrar till hållbar omställning	2021	2025	Göteborgs Universitet, Länsstyrelsen	Formas
CHALMUTUAL - Uppväxling av projektet 'Mutual benefits - klok design för ökad trygghet och en stad för alla'	2022	2022	Chalmers, Göteborgs Stad, Göteborgs Stadsmission, Wallenstam	Chalmers

Projekttitel	Start	Avslut	Projektparter	Finansiär
Mind the gap - Målbilder och strategier för en mellankommunal planering på riktigt	2022	2022	Chalmers, GR	Chalmers
Omställningshotellets marina kolonilott	2022	2022	Göteborgs Stad, Göteborgs universitet, Urban Futures (kansliet)	Chalmers
Urbana stationssamhällen - realisering av potentialer i stationsnära områden	2022	2024	Urban Futures, GR, Chalmers, Högskolan Dalarna, KTH	Trafikverket
Styrning för jämlik och inkluderande klimatomställning i Göteborg	2022	2024	Göteborgs stad, Chalmers, Göteborgs universitet, Urban Futures (kansliet)	Formas
Transforming the built and urban environment to meet the UN Sustainable Development Goals	2023	2023	Chalmers, Göteborgs stad	Chalmers
Sustainable Utilization of Birch In Timber cOnstructions	2023	2023	Chalmers, Göteborgs Stad, Göteborg & Co, Augsburg Univ. of Applied Sciences	Chalmers
TaCare: A User-Defined Tangible Interface to Enhance Plant Care	2023	2023	Chalmers, Göteborgs Stad	Chalmers
Circular city - Enabling the re-use of structural timber elements to realize circularity in the buildings sector	2023	2023	Chalmers, Derome, Göteborgs Stad, NCC, RISE, Sveriges Träbyggarkansli, Sweco, Trästad	Chalmers
Dekoloniala perspektiv på staden och universitetet	2023	2023	Chalmers, Göteborgs Stad	Chalmers
Mobilisering för snabbare klimatomställning i Göteborgsregionen	2023	2024	Göteborgsregionen, RISE, Urban Futures (kansliet)	Energimyndigheten
SamLab - Samverkan för genomförande av kommunal klimatanpassning genom policylab	2023	2025	Göteborgsregionen, Chalmers, Göteborgs Stad, Kungsbacka kommun, RISE, Stenungsunds kommun	Formas
God boendemiljö för alla! - Hur verksamhetsmodeller och arbetsmetoder för civilsamhället och kommuner i samverkan kan göra jobbet.	2023	2026	RISE, Chalmers, Egnahemsfabriken, Föreningen för bygggemenskaper, Hyresgästföreningen	Formas
Just Transitions - Forskarskola om ledning och organisering för rättvis urban och regional klimatomställning	2023	2027	Linköpings universitet, Göteborgs Stad, Göteborgs universitet, Västra Götalandsregionen, Chalmers, Linköpings kommun, Länsstyrelsen Östergötland	Formas
CIRCUS: Grassroots circularity initiatives; sustainability against stigmatization	2024	2024	Chalmers, Göteborgs universitet, Göteborgs Stad, Fixoteket	Chalmers
Future Soundscapes: Sound as method for urban future visioning	2024	2024	Chalmers, Göteborgs stad	Chalmers
HUMAN PROBES: Developing digital "HUMAN-PROBES" for urban thermal comfort	2024	2024	Chalmers, COWI, FCC, Göteborgs Stad	Chalmers
URBEX: Exploring urban experiments for food system transformation	2024	2024	Chalmers, Göteborgs stad, Business Region Göteborg, Göteborg Energi, Higab	Chalmers
Klimatneutrala Göteborg och Falköping 2030 3.0	2024	2027	Göteborgs Stad, ABF, Göteborgsregionen, Chalmers, Falköpings kommun, HSB Göteborg, Hyresgästföreningen, Preem, Urban Futures (kansliet), Stl Refinery AB, Studieförbundet Göteborg-Sjuhärad, Volvo Personvagnar	Energimyndigheten (Viable Cities)
Visualisering av kulturvärden inom stadsplanering i en digital tvilling	2025	2027	Chalmers, Göteborgs Stad	Formas (SmartBuilt environment)
Grönt och Grått - GIS-baserade analyser som stöd i beslut om markanvändning	2025	2027	Chalmers, Högskolan Väst, Göteborgsregionen, Stenungsunds kommun, Urban Futures (kansliet)	Formas
Att omvärdera stadsplanering och transformation i samskapande: Mot ett ramverk för beräkning av livsmiljövärde för en rättvis, resurseffektiv och cirkulär byggd miljö (Habitat Values).	2025	2029	Chalmers, Göteborgs stad, Göteborgs universitet, Urban Futures (kansliet)	Formas
Tillsammansbyggeri - omställningsmetoder för organiserad lokal stadsutveckling	2026	2029	Chalmers, Egnahemsfabriken, Västra Götalandsregionen, Väveriet Fastighet AB, Urban Futures (kansliet)	Formas (ShiftSweden)
Policylab för mellankommunal samverkan för resilient vattenhantering och klimatanpassning inom sammanhängande geografier - Söveåns avrinningsområde	2026	2028	Göteborgsregionen, RISE, Kommunforskning i Västsverige och Chalmers.	Formas (Water Wise Societies)

Vill du veta mer?

Du hittar oss på
www.urbanfutures.se

Framåtblick

Vi befinner oss i en tid av stora samhällsförändringar. Nya utmaningar växer fram, samtidigt som forskning och etablerad kunskap i vissa sammanhang ifrågasätts - inte minst inom hållbarhetsområdet. Mer akuta och närliggande hot pockar på uppmärksamhet. Därför är det avgörande att inte tappa långsiktiga perspektiv som jämlikhet, klimatomställning och hållbara livsvillkor.

Att kroka arm, bygga starka nätverk och gemensamt utveckla kunskap är en förutsättning för att möta den här komplexiteten. Det är så vi lägger grunden för ett robust samhälle som kan upprätthålla tillit och demokrati. Här vill Urban Futures fortsätta bidra. Det kan vi göra genom att bredda perspektiven på centrala samhällsfrågor som civil beredskap, i nära samspel med klimatanpassning, rättvis klimatomställning och inkluderande livsmiljöer. Samt att stärka samhällets resiliens med hjälp av konst och kultur.

En av styrkorna med Urban Futures är att partnerskapet samlar flera offentliga aktörer som tillsammans agerar i ett

styrssystem i samma region - länsstyrelse, region, kommunalförbund och kommun. De har gemensamt en stor rådighet över hur Västsverige utvecklas. Med stöd av starka forsknings- och kunskapsmiljöer och etablerade former för samverkan kan de omsätta gemensamma ambitioner i konkret handling. Vi har byggt kunskap, kapacitet och arbetssätt som gör skillnad redan i dag. Samtidigt kvarstår flera komplexa samhällsutmaningar. De kräver att vi fortsätter att utveckla, pröva och omsätta det vi har lärt oss - och att vi gör det tillsammans.

Framåt handlar det inte bara om att förstå framtiden, utan om att aktivt forma den. Urban Futures vill fortsätta vara en arena där vi tillsammans kan skapa mening, stärka handlingskraft och öppna för alternativa vägar framåt. Genom att synliggöra handlingsutrymme, testa nya arbetssätt och samla olika perspektiv kan vi skapa både riktning och konkret förändring.

Arbetet fortsätter i projekt, processer och samarbeten där ny kunskap växer fram. Vi hoppas att du vill följa med på den resan.

FOTO: URBAN FUTURES

URBAN FUTURES - EN SAMVERKANSARENA

**Läs mer och
följ oss!**

Webb: urbanfutures.se
LinkedIn: @Urban Futures

Urban Futures - Centrum för hållbar stadsutveckling är en arena för samskapande mellan forskning och praktik. Vi arbetar med komplexa samhällsutmaningar utifrån olika perspektiv. Tillsammans bygger vi kunskap och kapacitet för hållbar omställning av städer och samhällen.

